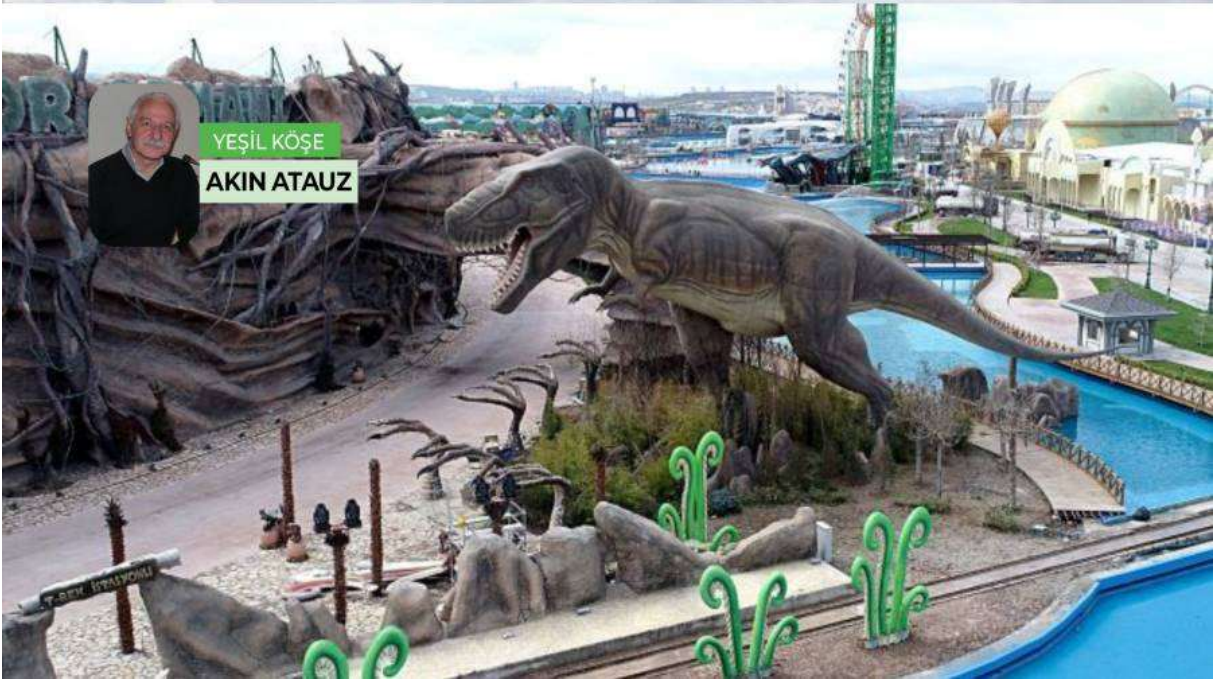

Post-modernizm ve popülizm

Yakın bir kurtuluş ya da gelişme olasılığının toplumsal olarak algılanamadığı ortamlardaki sosyal-psikolojik ortam, giderek bir kurtarıcıya/ bir despotun egemen olmasına, emredeceği her şeye razı olmaya doğru bir teslimiyet toplumsal psikolojisi yaratıyor.

Akın Atauz

15/10/2022

aatauz@yahoo.com

Post-modernizm ve popülizm hakkında, ayrı ayrı çok fazla yazıldı ve sanırım herkesin bu konularda yeterli bilgisi var artık. Ancak bu iki kavram arasındaki ilişkiler belki pek fazla tartışılmış değil. Her iki terim de daha çok ülke yönetimi ya da ulus-üstü örgütler kapsamlarda tartışılmış olsa da kavramlar kentler ve kent yönetimi için de önemli. Post-modernizm yıllardır çok tartışılan bir kavram ve her şeyi kapsayabilecek kadar geniş görünüyor. Gerçi popülizmi, daha çok bir politika terimi olarak, post-modernizmi ise daha genel bir sosyolojik-felsefi veya ideolojik bir terim olarak kullanıyoruz. Bu nedenle popülizmi, post-modernite kavramı kapsamında konuşmak, anlamlandırmaya çalışmak ilginç olabilir.

Yakın bir kurtuluş ya da gelişme olasılığının toplumsal olarak algılanamadığı ortamlardaki sosyal-psikolojik ortam, giderek bir kurtarıcıya/ bir despotun egemen olmasına, emredeceği her şeye razı olmaya doğru bir teslimiyet toplumsal psikolojisi yaratıyor. **Eric Fromm**, bunu post-modernizm söz konusu değilken, **II. Dünya Savaşı** öncesi **Almanya'sı/ Avrupa'sı** için (*Özgürlükten Kaçış*) gözlemlemişti.

Popülizmin post-modern versiyonuna en uygun çağ

Popülizm geniş bir kavram ve kuşkusuz post-modern çağ ile başlamadı. Ama her iki kavram arasında, yakın on yıllarda daha yoğun ve birbirini pekiştiren bir ilişki ve uyum geliştiği söylenebilir. Popülizmin post-modern çağda bu kadar yaygınlaşması ve neredeyse dünyanın birçok ülkesinde iktidarı seçimler (demokratik ülkelerin standartlarında, ama katılım oranının oldukça düşük olduğu seçimler) sonucu kazanması ya da kazanmaya en yakın adaylar içinde bulunması, bu bağın güçlü olduğuna işaret ediyor. Belki de popülizmin post-modern versiyonunun, popülizmin niteliklerine en uygun ortamı post-modern çağda yakaladığını söylemek daha doğru olacak.

Kentlerdeki uygulamalar bakımından sadece iki örneğe bakmak yeterli: **“Ankara kent kapıları”** ve **“Ankapark”**. Her ikisi için de yazılmış çok sayıda makale var ama bu belediye yatırımlarını kısaca özetlemeye çalışalım:

Kent kapıları hiçbir gerçek işlevi ve gereği olmayan, Ankara'ya yapay ve yabancı bir kimlik yapıştırmaya, hiçbir zaman olmamış bir geçmişi yaratmaya çalışan, eklektik (ama gülünç ve acınası bir eklektisizm) ve gösterişli, göz alıcı (aslında göz boyayıcı) bir ihtişama sahip anıtsal simgeler... Gerçeği karalayan ve örtmeye çalışan, belki parasal çıkarlar sağlamak için dolayım yaratan, ama yalan ve çürük bir iddiayı topluma ideolojik bir güç pompalama iddiasıyla somutlaştıran kalıcı anıtlar... Kesin olarak post-modern yapılar ve popülist politika amaçlı.

Ankapark, batı kültüründen kaynaklanan **Luna Park** ve **Disneyland** türü tema parkı düşüncesini, doğu kültürü ve yerel **Anadolu** buluşu gibi, gösterişli biçimde giydirmeye (birleştirmeye ya da sentezlemeye vb. değil) çalışan, ama çıkarıcılık ve soygun amacını gizlemek için çaba bile sarf etmeyen, popülist çıkar beklentisi güçlü, sahtekarlık ve israf anıtı... Popülist politikacılıkta, hırsızlık/ kamu kaynaklarının yağmalanması, israf/ gösteriş için israf, vb. post-modern bir toplumsal ideolojik atmosferde, olumsuzluk yaratmıyor. Çünkü seçmeni “çalıyor, ama yapıyor ve başarıyor...” diyor.

★

Çok fazla eksik/ hata ve tutarsızlık içerebilecek olsa ve kabul edilmesi güç bir “kestirme yol gibi gözükse” bile kısa bir yazıda bir anlam ve bütünlük sağlayabilmek için belki şöyle bir karşılaştırma tablosu yapabiliriz:

Post-modernite tanımı/ bazı özellikleri	Popülist politika özellikleri
Tutarlılığın gerekli olmaması, esnek bir biçimde ve tutarlılığı önemsemeden çelişebilen pek çok önermenin tek bir bütün içine yerleştirmenin kabul edilebilir olması.	Yoksullar/ en düşük gelirli gruplar için geliştirilen politikalarda bile güç-güçlülük/ egemen olma ve çıkarın gerçekleşmesi için her yolun mübah olduğu ve yüceltilmesi anlayışının güçlendirilmesi.
İkili standartların, nesnel ve tek geçerli standart yerine kabul edilebilir olması. [hukuk-adalet, kamu yönetimi/ yönetim (kılavuzlar-yönergeler), eğitim, sağlık vb.]	Kayırmaca ve yandaşlarına çıkar sağlamanın kural veya kabul edilebilir bir tutum olarak toplum tarafından onaylanmasının sağlanması.
Gerçeğin gücünün azalması ve hakikatin aranılabilir bir şey olmaktan çıkması. Tek bir hakikatin olduğunun kabul edilmemesi, pek çok farklı hakikatin aynı anda geçerli olabileceğinin düşünülmesi.	Yalanın ya da kandırma/ aldatma amaçlı metin/ söz ve vaat kullanımının kabul edilebilir olması. (Gerçi politikacının yalan söylemesine her dönemde rastlanırdı ancak bunun kabul edilebilir ve yaygın bir uygulama olması post-modernitede gerçekleşti)
Zamanın uzun erimli ve genel bir kavram olmaktan çok parçalı, anlık ve geçici olabilecek olgulara göre tanımlanabilir oluşu, buna ilişkin kavramların kabul edilebilir olması.	Kısa erimli çıkarlar veya kazanımları göstermek ve bunları başarı ölçütü olarak sunmak, uzun erimli olarak ele alınması gerekli konuların önemsenmemesi ve yok sayılması.
Bütünsel ve sistematik bir açıklamanın gerekli olmaması hatta istenmemesi, parçacıl ve parçalar arası ilişkilerin aranmasının gerekli olmadığı bir açıklamanın/ anlayışın yeterli olması.	Geniş kitleleri etkileyebilmek ve onun kararlarını yönlendirebilmek için gerçeği ve olguların içini/ içeriğini anlamasına çalışmak yerine onların çekici kılınmış görünümüne üzerinden retorik kurulması. Gerçeğin kendisinin değil, “gerçekmiş gibi” olanın yeğlenmesi ve toplumun da “mış gibi yapmak”/ aldatmaca ile kazanmak türü değerlere/ tutuma hazırlanması.
Standartların veya kalıcı ölçütlerin, evrensel olarak kabul edilmiş insanlığın ortak kabullerinin/ etik ilkelerin/ hakların yerine içinde bulunduğu kültürel coğrafyanın özelliklerine göre ölçülerin bükülebilmesinin/ esnetilebilmesinin veya dönüştürülmesinin (“bize göre böyle”/ “bizim yerel geçimizde/tarihimizde de böyleydi” vb. türü ölçüt/ kural koyma vb.nin) geçerlik/ güç kazanması.	(Kentler için) bütüncül ve iç tutarlılıkları sağlanmış plan öngörülerıyla değil, kısa erimli ve rantsal çıkar odaklı parçalarla, yasalara uyarılmış gibi yapılması ve böylece (rant/ inşaat sektöründeki her türlü çürüme ve kayırma vb. ile) sağlanacak sermaye birikiminin önemsenmesi ve ayrıcalıklı hale getirilmesi. (En önemli örnek kent planlamasının göstermelik hale gelmesi ve “stratejik planlama” ve/ya “mevzi planlama” yaklaşımının tek geçerli anlayış haline gelmesi)
Özel çıkar (sermaye/ birey/ güç odağı vb.) için sağlanacak yararın kamusal yarara üstün tutulması, kamusal yarar ilkesinin, bir ekonomik verimsizlik ve kaynak israfı/ tembellik-hak edilmemiş bir çıkar olarak sunulması, sınıf ayrımcılığının ve gelir dağılımında kutuplaşmanın sermaye birikimini sağladığı için savunulması. Bunun için özelleştirme ve kuralsızlaştırma politikalarının geliştirilmesi.	Her türlü değer/ kuralın veya inancın politik veya maddi çıkarlar için kötüye kullanılabilmesi, buradaki kurnazlığın, hatta yağmanın ve hırsızlığın kabul edilebilir bir beceri/ girişimcilik göstergesi olarak kabul edilmesi. Değerlerin görüşte çok güçlü savunulmasına karşılık içinin bütünüyle boşaltılmış ve araçsallaştırılmış olması.

Post-modern popülizmin daha bütünsel ve sistemleřtirilmiř bir tablosu için gelecek haftalarda tartiřmaya devam edeceėiz.

Akın Atauz